

Niewątpliwą zaletą tego zestawienia jest to, że wyboru tekstów dokonano zarówno z polskich czasopism krajowych (obu obiegu), jak i emigracyjnych. Różnią się one „ciężarem gatunkowym” poruszanych problemów, ładunkiem informacji i emocji, sposobem widzenia Wspólnoty Europejskiej, jej tożsamości, interpretacją szans i zagrożeń, jakie niesie proces integracji. Łączy — troska o jedność Europy, nadzieja na postęp i rozwój całego kontynentu, chociaż wizje te nie są wolne od wątpliwości, „czy Europa jest jeszcze możliwa” i czy obie części Europy mają jeszcze „o czym ze sobą rozmawiać”? Wielu jednak wydaje się podzielać opinię Pierre'a Bévégovoy'a (cyt. za A. Krzeczunowiczem), że „Europa jest jedynym kontynentem, na którym udało się dotąd pogodzić wymogi wzrostu gospodarczego, demokracji politycznej i solidarności społecznej”.

Hanka Dmochowska

Europa w obliczu integracji. Wybrane zagadnienia. Praca zbiorowa pod redakcją Janusza Stefanowicza. PAN Instytut Nauk Politycznych, Warszawa 1990, 181 ss.

Integracja kontynentu europejskiego jest wyzwaniem dla wszystkich narodów europejskich. Rozpoznanie europejskiej „rzeczywistości integracyjnej” lat dziewięćdziesiątych oraz miejsca Polski w procesach integracyjnych, które są wielką szansą „wybicia się Polski na nowoczesność”, stało się celem badań podjętych w 1989 r. przez nowo powstały Zakład Problemów Ogólnoeuropejskich Instytutu Nauk Politycznych PAN. Z licznych opracowań jego pracowników, pięć złożyło się na niniejszą publikację. Przeglądu minionych i aktualnych teorii integracyjnych podjął się J. Mrozek. Stanowiska różnych państw wobec perspektyw rozwoju procesu integracji europejskiej przedstawili: I. Frumkina (z perspektywy radzieckiej polityki i politologii), E. Cziomer (wpływ zjednoczenia Niemiec na przyszłość Europy) oraz J. Mrozek i C. Wernic (o konieczności adaptacji do warunków „Europa 1992” państw pozostających poza Wspólnotą Europejską). Zbiór zamyka esej J. Stefanowicza *Wyzwania integracyjne współczesnej Europy*. Autor wskazuje na główne motywy (bezpieczeństwo i rozwój) oraz na bariery ekonomiczne i pozaekonomiczne. W konkluzji stwierdza, że jedynym racjonalnym i pragmatycznie możliwym wyjściem jest proces stopniowego osiągnięcia równowagi militarnej, ekologicznej i najtrudniejszej do osiągnięcia — równowagi między przyspieszonym rozwojem europejskiego Wschodu a spokojnym wzrostem dobrobytu Europy Zachodniej. Może się to dokonać jedynie przy rozsądnej pomocy świadczonej biednym przez bogatszych i poprzez budowanie mechanizmów integracyjnych w skali ogólnoeuropejskiej. Mimo iż w podtytule zastrzeżono, że w książce znalazły się tylko wybrane zagadnienia, dobór problemów, jak i lektura niektórych partii publikacji nie spełnia rozbudzonych oczekiwań.

Hanka Dmochowska